

JELENTÉS

a Kormány részére

a kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzés tilalmáról
szóló 2014. évi CII. törvény eddigi hatásairól

Budapest, 2016. április

1. JELENLEGI SZABÁLYOZÁS

A kiskereskedelmi szektorban történő vasárnapi munkavégzés tilalmáról szóló 2014. évi CII. törvény (a továbbiakban: **Kszvmtv.**) **2015. március 15-ei hatályba lépésével** a Kszvmtv.-ben meghatározott kivételi körtől eltekintve a kiskereskedelmi tevékenységet végző üzletek főszabály szerint az általános zárvatartási időszakban – éjszaka, vasárnap és munkaszüneti napokon – nem nyithatnak ki.

A szabályozás eredeti **célja** az, hogy segítse a munkavállalók testi és lelki egészségének megőrzését, továbbá megfelelő pihenőidőt biztosítson számukra, a családi közösségek megtartóerejét erősítve. A szabályozás meghatározza azokat a kivételi köröket is, melyeknek köszönhetően a cél megvalósul, ugyanakkor a lakossági igényekre, és a gyakorlatban történő alkalmazhatóságra is figyelemmel van.

A Kszvmtv. a **hatálya alóli kivétellel** lehetővé teszi a gyógyszertárakban, a nemzetközi közforgalmú repülőtéren kialakított üzletekben, a közforgalmú vasúti és autóbusz pályaudvarok területén kialakított üzletekben, a büntetés-végrehajtási intézetek területén, az egészségügyi intézmények területén, a piacon, a helyi termelői piacon, a vásárok területén, a katonai objektumokon belül folytatott kereskedelmi tevékenységet vasárnap.

A törvény hatálya alóli kivétel szintén nem tiltja ezeken túlmenően az üzemanyagtöltő-állomások nyitva tartását, a kereskedelmi jellegű turisztikai szolgáltatási tevékenységet, a szálláshelyen végzett kereskedelmi tevékenységet, a kereskedelmet kiszolgáló szolgáltató tevékenységet, a vendéglátást, a kulturális tevékenységet és a fürdő szolgáltatást kiszolgáló kereskedelmi tevékenységet, valamint az automatából történő értékesítést az általános zárvatartási időszakban.

Különös rendelkezések vonatkoznak az újságot, virágot árusító üzletekre, a sportlétesítményekben üzemelő üzletekre, a kizárólag pékárut és tejterméket árusító üzletekre. Ezek korlátozott időtartamban nyitva tarthatnak az általános zárvatartási időszakban is jellemzően 4 óra 30 perc és 12 óra között, illetve a sportrendezvények esetében azoknak időtartama alatt.

Szintén az általános szabályoktól eltérő rendelkezés vonatkozik az **adventi** időszakra, december 24-ére, és december 31-ére, továbbá minden év **egy tetszőleges vasárnapján** is nyitva tarthat a kereskedő, amennyiben arra irányuló szándékát a kereskedelmi hatóság részére legalább 15 nappal korábban jelezte.

Fentiekén felül azok az üzletek, melyeknek **árusítótere nem haladja meg a 200 négyzetmétert**, szintén nyitva tarthatnak az általános zárvatartási időszakban, de kizárólag akkor, ha az üzletben a tulajdonos, vagy annak segítő családtagja (közeli hozzátartozója) folytatja a kereskedelmi tevékenységet.

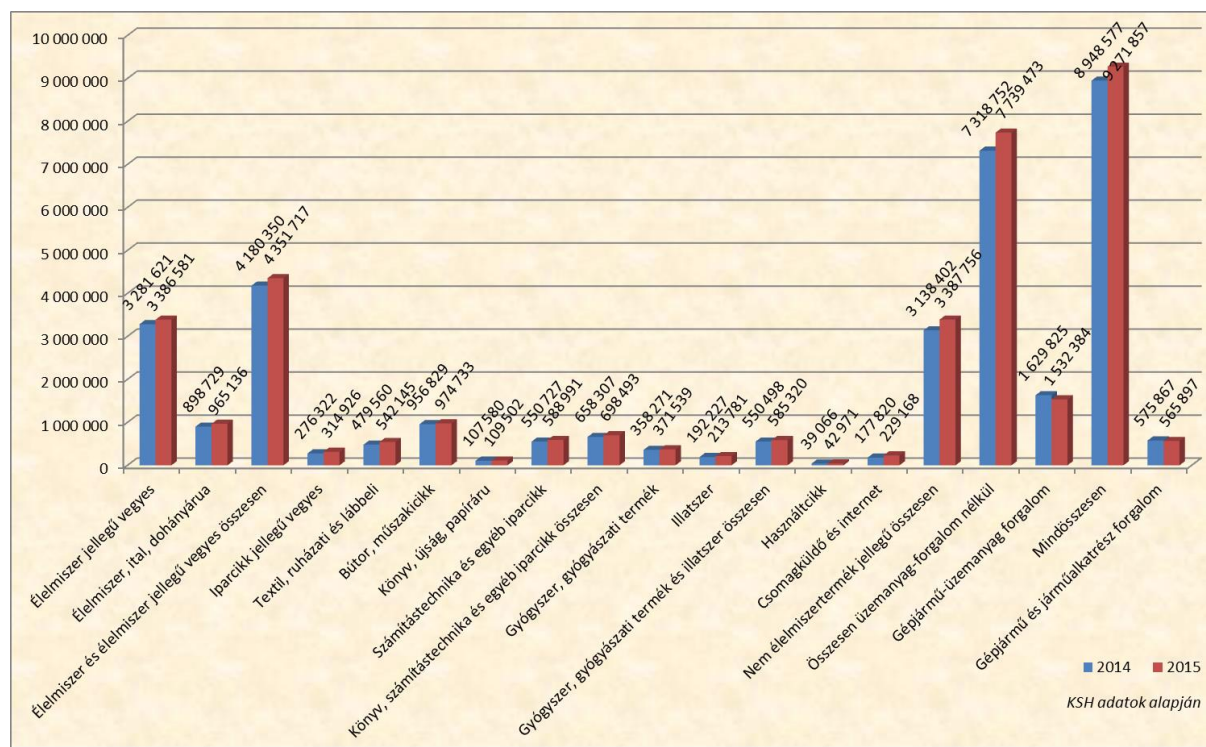
2. A SZABÁLYOZÁS HATÁSAI

2.1./ Forgalmi hatások

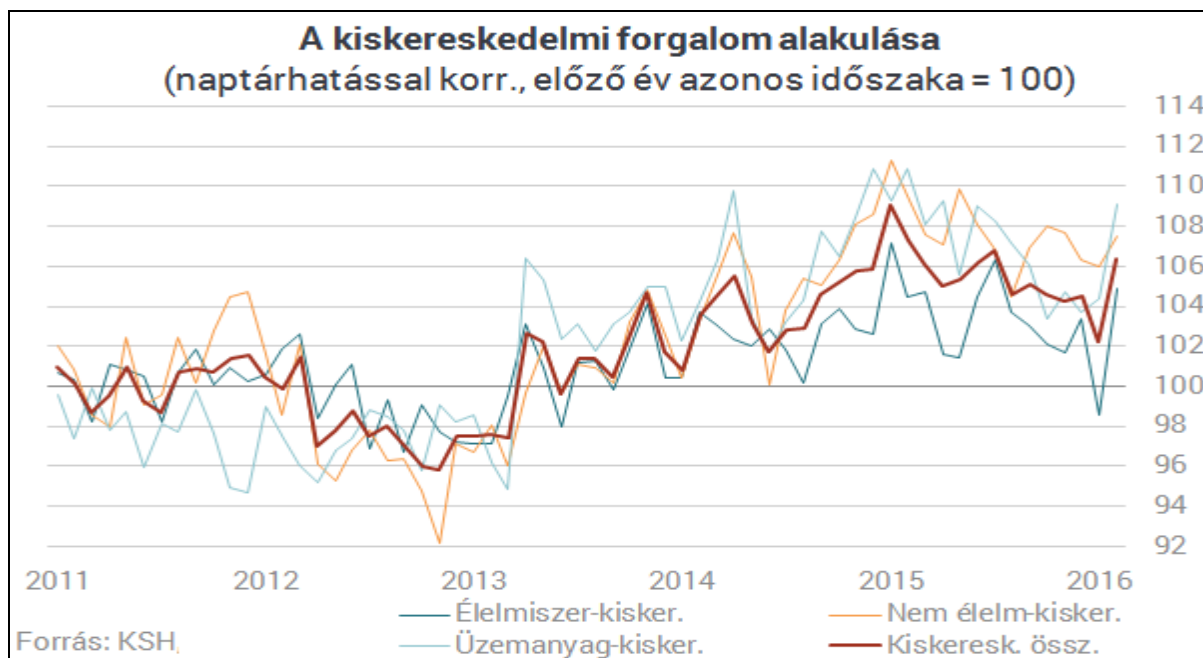
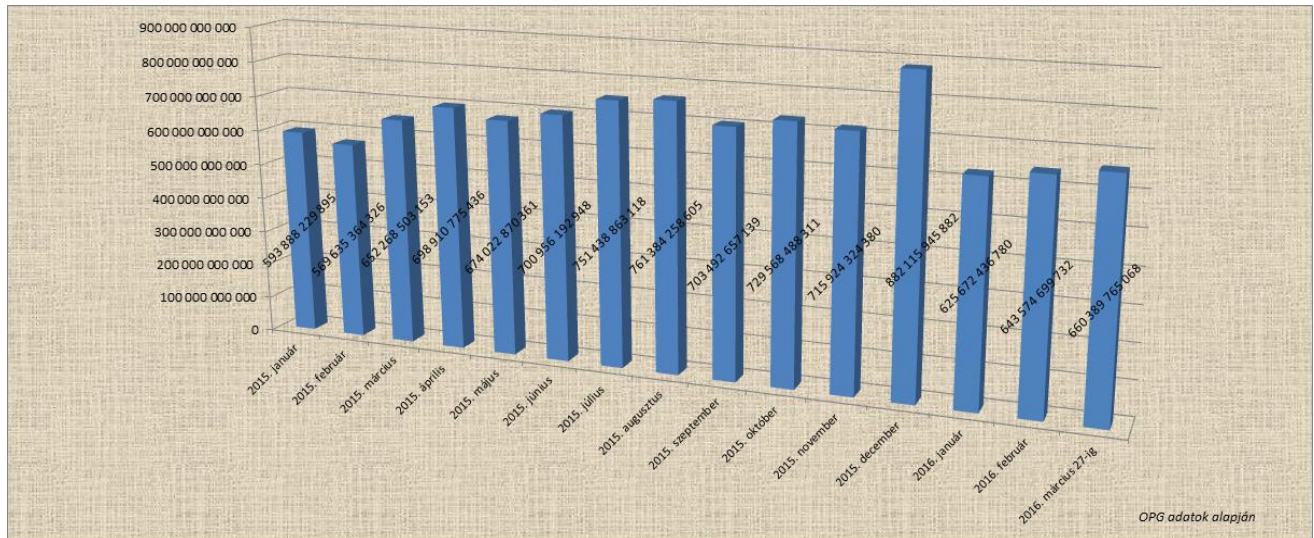
A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai alapján kiemelkedően jó évet zárt 2015-ben a magyar kiskereskedelem. A naptárhatással korrigált adatok szerint a kiskereskedelmi forgalom volumene **2015-ben 5,6 százalékos egész éves növekedést** mutat. A törvény 2015. március 15-ei hatályba lépésétől kezdődően a kiskereskedelmi forgalom volumene folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A Kormány intézkedéseinek köszönhetően folyamatos emelkedés tapasztalható a kiskereskedelem teljes területére kiterjedően.

A kiskereskedelmi üzletek forgalma üzlettípusonként (millió Ft-ban)

2014-ben és 2015-ben

Havi átlagos kiskereskedelmi forgalom az online pénztárgép adatok alapján 2015. január - 2016. március (Ft-ban)¹

A napi fogyasztási cikket értékesítő boltok piaci részesedése esetében is megfigyelhető kisebb változás. A Nielsen felmérése szerint a **401-2500 m² méretű üzletek piaci részesedése nőtt 1 %-kal**, míg a **2500 négyzetméter feletti üzletek**

¹ A táblázatban minden online pénztárgép adata szerepel. A boltok mellett így pl. szállodák, vendéglők, éttermek, gyógyszertárak, benzinkutak adatai is benne vannak, valamint azon vállalkozásoké is, amelyek nem kötelezettek, de van pénztárgépük. Felhívjuk a figyelmet, hogy a pénztárgép a számos kormányzati intézkedés mellett csak az egyik tényező, ami a növekedést segítette. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a pénztárgép-hatás kifutása után idén februárban is 6 százalék felett bővült a kiskereskedelmi forgalom.

csökkent 1 %-kal. Az 51–200 m² illetve a 201–400 m² közötti alapterületű üzletek piaci részesedését nem érintette hátrányosan a szabályozás.

A 2015. év vonatkozásában még nem állnak rendelkezésre árbevételi adatok, a májusi mérlegzárás eredményeiről várhatóan a harmadik negyedév során lesz információ.

A nagy üzletek több módon is próbáltak alkalmazkodni a vasárnapi zárva tartáshoz, ezért újabb piaci igényeket térképeztek fel. A diszkontok közül többen is újítottak az akciós kínálatukon, illetve a bővített kínálat mellett olyan fogyasztói szempontokat is figyelembe vettek, mint a megváltozott táplálkozási igényű vásárlók számára készülő termékek körének bővítése.

Több kereskedelmi lánc **töltőállomásokon** is üzletet nyitott (többek közt friss élelmiszerek árusításával), amelyeknek száma 2015-ben folyamatosan nőtt.

A bevásárlóközpontok közül pedig a legtöbb nyitva tartott vasárnap is a szolgáltatások (éttermek, mozik, kozmetikák), illetve a 200 négyzetméter alatti üzletek miatt, ahol az értékesítést a tulajdonos végezhette.

A hosszabb nyitva tartás szintén azt a célt szolgálta, hogy a forgalmat és a vásárlások számát megpróbálják a hét egyéb napjaira átterelni. Ennek köszönhetően több üzlet is a korábbi nyitvatartási idejét hosszabbította meg a forgalmasabb napokon.

A növekedés 2016-ban is folytatódik, tekintettel a KSH legfrissebb adataira. **2016 februárjában az előzetes adatok alapján a kiskereskedelmi forgalom 6,4%-kal nőtt éves alapon.**

A forgalom összetevőit tekintve **a nemélelmiszer-kiskereskedelem februári 7,5%-os** növekedésével tovább **folytatódott a két és fél éve tartó bővülés. Ebben a teljesítményben komoly szerepet játszhatott** – a nemzetközi tendenciáknak megfelelően – **a csomagküldő szolgálatok forgalmának jelentős emelkedése,** amely az interneten végrehajtott vásárlások számának növekedését tükrözi. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a statisztikában a nemélelmiszer-kiskereskedelemben jelennek meg az egyre népszerűbbé váló online élelmiszerrendelések is.

Februárban **az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem forgalma 4,9%-kal nőtt.** (A növekedéshez a szökőnap hatás is hozzájárulhatott.)

Tovább bővült a hazai online kiskereskedelem, 2015-ben újabb 16%-os növekedéssel már mintegy 270 milliárd forint értékben vásároltak terméket a világhálón keresztül. Még mindig a műszaki cikkek a legkeresettebbek, de jelentősen gyarapodott a szépség-, egészség- és a játék-, kultúra termékek forgalmán belül is az online csatornák aránya. Kétségtől szerepet játszhatott a növekedésben az is, hogy bár vasárnap a termékeket házhoz szállítani nem lehet, ugyanakkor megrendelni, vagy a kínálatot megtekinteni akkor is lehetséges.

A fogyasztási szokások alkalmazkodtak a kialakult helyzethez azzal, hogy a vásárlások átterelődtek a hét többi napjára.

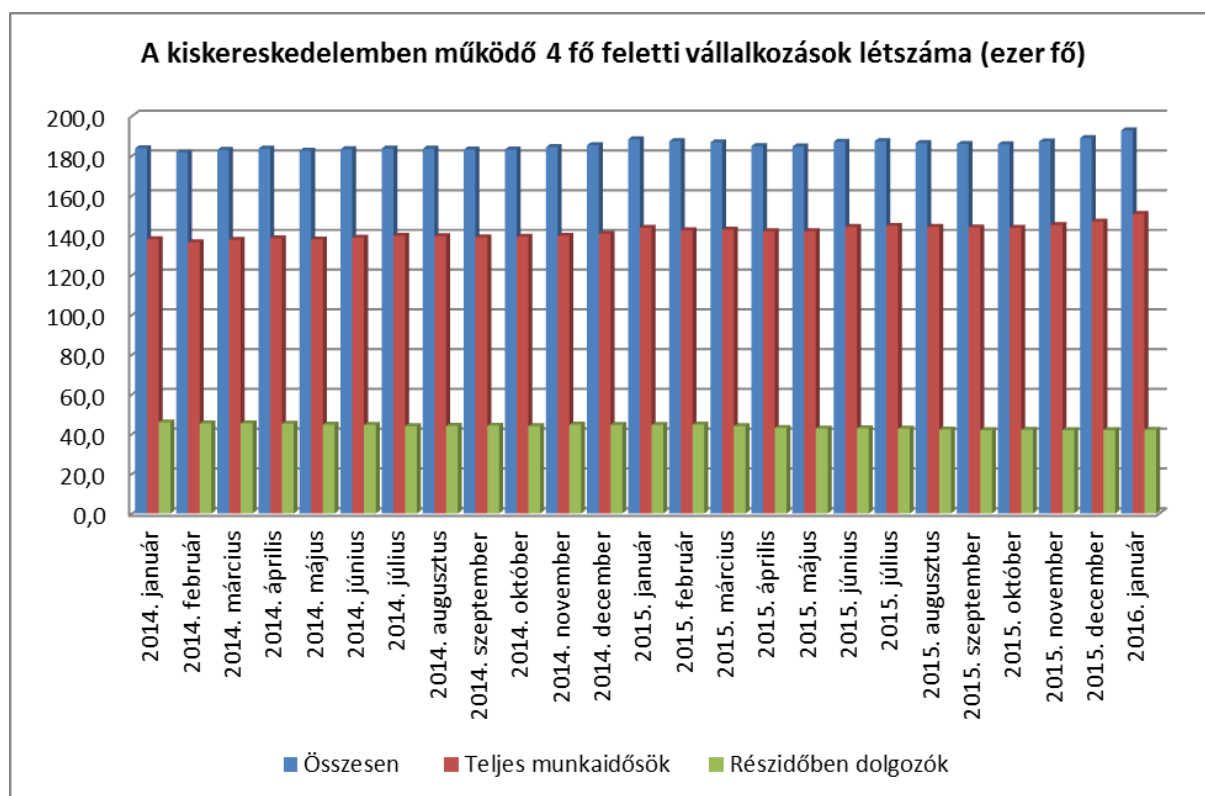
2016-ban a kiskereskedelmi forgalom további növekedése várható, melyet a devizahitelek rendezésén túlmenően egyrészt a tovább emelkedő reáljövedelmek és a rekordmértékű foglalkoztatás, másrészt számos intézkedés is támogat, mint például a kétgyermekes családi adókedvezmény megemlése, egyes állami közszolgáltatások

díjának és bizonyos illetékeknek a mérséklése vagy eltörlése, a sertés tőkehús általános forgalmi adójának 27%-ról 5%-ra történő csökkentése, valamint a személyi jövedelemadó 1 százalékpontos csökkentése.

2.2./ Foglalkoztatási hatások

Nem volt igazuk azoknak, akik azzal riogattak, hogy tömeges elbocsátások várhatók a kiskereskedelemben a szabályozás hatályba lépését követően, ugyanis a **kiskereskedelem volumenindexének növekedésével a kiskereskedelemben alkalmazásban állók száma is bővült. A megnövekedett forgalom igényli a nagyobb létszámot is**, ugyanis azzal, hogy nő a kereslet, nagyobb létszámú munkavállalóra van szükség az ágazatban.

A kiskereskedelmi ágazatban dolgozók számáról a KSH intézménystatisztikájából a 4 főnél nagyobb vállalkozásokra vonatkozóan állnak rendelkezésre létszámadatok.

A kiskereskedelemben alkalmazásban állók száma a 2014. évi átlagosan 183.400 főről 2015-ben átlagosan 186.700 főre emelkedett. **Eszerint 2015-ben éves átlagban 3.300 fővel, azaz 1,8%-kal többen dolgoztak az ágazatban az egy évvel korábbinál.** A vasárnapi nyitva tartás márciusi korlátozására tekintettel megvizsgáltuk a 2015. április-2016. január közötti időszakot is, amikor átlagosan 3.000 fős (1,6%-os) növekedést tapasztaltunk az egy évvel korábbi időszakhoz képest. Éves alapon tehát a vasárnapi nyitva tartás korlátozása – a kiskereskedelemben dolgozók számára a szabad vasárnap biztosítása – mellett is növekedett a boltokban alkalmazásban állók száma. Ez azt bizonyítja, hogy a kormány jól időzítette a kereskedelemben dolgozók szabad vasárnapjának biztosításával kapcsolatos intézkedését, mivel a növekvő forgalom a

megváltozott nyitvatartási rend mellett is nagyobb kiszolgáló személyzetet igényelt. Ugyanakkor kisebb átrendeződésre utal, hogy a nem teljes munkaidőben dolgozók száma a 2015. év átlagában 1.800 fővel mérséklődött, amit azonban túlkompenzált a teljes munkaidősök 5.100 fős bővülése. Az éven belüli havi létszámalakulás azt jelzi, hogy a 2015. márciusi intézkedést követő két hónapban 2 ezer fővel átmenetileg csökkent ugyan az alkalmazotti létszám, de a vállalkozások ezt gyorsan pótolták, sőt bővítésre is sor került. Így a legutóbbi, 2016. januári adatok már 6.100 fős növekedést mutatnak 2015 márciusához képest.

A kereskedelemben továbbra is jelentős – a 2016. március 20-i állapot szerint 6.363 volt – a be nem töltött üres álláshelyek száma. Eszerint a kereskedelmi vállalkozások létszámhiánnyal küszködnek, és a foglalkoztatott létszám további növelésére törekednek. A január 1-jén 5,7%-kal megemelt minimálbér és garantált bérminimum, valamint az egyes kereskedelmi társaságok által végrehajtott, illetve bejelentett jelentős béremelések segíthetik a munkaerő megtartását, illetve a hiányzó létszám pótlását.

A lakossági munkaerő felmérés (MEF) adatai szerint a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban – ami a kiskereskedelmen kívül magába foglalja a nagykereskedelmet, valamint a gépjármű kereskedelmet és javítást is – foglalkoztatottak száma (tehát az alkalmazottak mellett az egyéni és társas vállalkozókat, a segítő családtagokat, valamint az alkalmi munkát végzőket is ideértve) a 2014. évi 548 ezer főről 539 ezer főre mérséklődött 2015-ben. Ennek a mintavételes felvételből származó adatnak a további részletezésére azonban nincs lehetőség, mivel ez a felmérés a nemzetgazdasági szintű foglalkoztatás mérésére szolgál.

2.3./ A vasárnapi zárvatartás tapasztalatai az üzletláncok és a szakszervezet részéről (a sajtóban megjelent nyilatkozatok alapján)

A **Tesco** szerint a **boltzár tudatosabb vásárlói magatartás kialakulását hozta.** A vásárlási gyakoriság jelentősen csökkent, de **egy vásárlás alkalmával jóval többet is költenek a fogyasztók mint azelőtt,** így felkészülve a hétvégére. Nem meglepő módon a zárva tartás előtti és utáni napok erősödtek a leginkább. A kiskereskedelmi forgalom, a GDP és a fogyasztói bizalmi index is nőtt az egész év folyamán, tehát a vásárlók alapvetően optimistábbak a jelenükkel és jövőjükkel kapcsolatban, ami a fogyasztásban is meglátszik. Azt mondják, hogy a hipermarketnél folyamatban lévő, márciusban bejelentett nagyszabású átszervezésnek és elbocsátásoknak nincs közük a boltzárhoz. A tájékoztatás szerint a Tesco egy országos kiskereskedelmi személyügyi adminisztrációs központot hoz létre, és a megszűnő 145 munkahely helyett ott létrejön 110 új.

Az **Auchan** is a vásárlói szokások gyors változásáról számolt be. Éves szinten a vasárnapi zárva tartás hatása jelentkezett az eredményeikben, eltérő mértékben az év elején és az év végén, és a friss áruk területén jobban, mint a tartós élelmiszereknél. **Alkalmazottak elbocsátására állításuk szerint nem volt szükség, megoldották a problémákat a beosztások újraszervezésével.**

A franchise-rendszerben működő **CBA**-nak még nincsenek meg a 2015-ös évről szóló összesített adatai, de tagvállalkozásaiktól kapott információk alapján azt szűrték le, hogy a CBA-hálózat számára a vasárnapi korlátozás nem okozott forgalmi visszaesést, vasárnapi forgalmuk elsősorban péntekre, szombatra és hétfőre tevődött át. **Elbocsátások sem voltak a láncolatnál, sőt egyre nagyobb kihívást jelent a szakképzett munkaerő biztosítása.**

A **Spar** úgy nyilatkozott, őket sem rendítette meg a vasárnapi nyitvatartási tilalom, **elbocsátások nem voltak, forgalmuk pedig a többiekhez hasonlóan péntekre, szombatra és hétfőre tevődött át.** A cég árbevétele 2014-ben 473,7 milliárd forint volt, míg 2015-ben már 488,2 milliárd forint, ami 3 százalékos növekedést jelent. A vasárnapi **újranyitás még inkább a felszínre hozná az általa is súlyosnak értékelt munkaerőhiányt az ágazatban.** A hazai kereskedelmi szektort magas fluktuációs ráta és jelentős munkaerőhiány jellemzi, főleg a nyugati országrészben és főleg a szakeladók elérhetősége tekintetében.

A Kereskedelmi Dolgozók Független Szakszervezete (KDFSZ) elnöke, Bubenkó Csaba szerint „nem volt tömeges boltbezárás a kiskereskedelmi láncoknál és nem kerültek több tízezren utcára sem az ott dolgozók közül. A vasárnapi zárva tartás ugyanakkor javította a kiskereskedelmi láncoknál dolgozók munkakörülményeit, mert tervezhető lett a szabadidő, és a vasárnapi pihenőnap lehetőséget teremt a családok számára az együttlétre. Az MSZP népszavazási kezdeményezésével nem veszi figyelembe a munkavállalók véleményét, ami azért is szomorú, mert egy, a szakszervezetekhez úgymond közel álló pártról van szó a KDFSZ elnöke szerint. Ez a párt most nem tartja a munkavállalók, a szakszervezeti tagok véleményét ugyanolyan fontosnak, mint azoknak az igényét, akik vasárnap vásárolni szeretnének.” KDFSZ elnöke szerint a vasárnapi nyitvatartás mellett kampányolóknak tisztában kell lenniük azzal, hogy a több műszakban dolgozó kereskedelmi alkalmazottak korábban jóval kiszolgáltatottabbak voltak mint most. A KDFSZ szerint az újranyitással jelentős számban kellene pótolni az egyébként is hiányzó munkaerőt, illetve a jövedelmeket. Ráadásul a hét utolsó napján jelenleg érvényes, 100 százalékos bérpótlékok éves szinten milliárdos nagyságot jelentenek a cégeknek, amelyeket a fogyasztókra hárítanak tovább. A KDFSZ elnöke arra is rámutatott, hogy a vasárnapi boltzár visszavonása a gazdálkodók számára is növelné a bérköltségeket. Az áruházak pedig láthatóan nem kampányolnak a vasárnapi újranyitás mellett, hiszen szerintük rendkívül költséges lenne visszaállni a régi rendszerre.

Budapest, 2016. április 11.

Varga Mihály